

به نام خداوند بخشنده و مهربان

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده حقوق

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته حقوق بین الملل عمومی

موضوع:

امنیت سرمایه گذاری های خارجی در حقوق ایران

استاد راهنما:

آقای دکتر سید جمال سیفی

استاد مشاور:

آقای دکتر جعفر قنبری

دانشجو:

فرج اله عیفی

سال تحصیلی

۸۳-۸۴

۱۳۸۹/۷/۲۴

موسسه مطالعات حقوقی شهید بهشتی

۱۴۲۲۴۶

«مطالب مندرج در پایان نامه صرفاً بیان عقاید دانشجو است و دانشکده هیچ گونه
مسئولیتی در قبال نظریات مطرح شده ندارد»

سیاس و تشکر

حمد بی حد و غایت و ثنای بی عدل و نهایت حضرت معبودی را که در سراء قات لم یزلی بفردانیت معروف، و بر سریر لایزالی بوحدانیت موصوف، ملکی که صدای ملکوتش قُلْ أَلْهَمْ مَالِک است و ندای جبروتش کل شیء هالک حاصل معرفتست، سالکان مسالک هویتش نُجُز عَجْز و حیرت نی، که ما عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ و سرمایه مالکان ممالک عبودیتش غیر از اعتراف بقصور طاعت نی که ما عبدناک حق عبادتک. کلام کلیم او در فضای کبریایش سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ، و ندای ندیم او در بیدای وصف و ثنایش لَا أَحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ.

خداوندی که گرد تغیر بر چهره او نشیند، و دیده تفکر و خیال کمال او نبیند. آوازه برقع جمالش الْكِبْرِيَاءُ رِدَائِي، وصیت عرصه جلالش لَا يَعْنِي أَرْضِي وَلَا سَمَائِي. بر آرای زاهره ارباب علوم، و نفوس طاهره کاشفان سر مکتوم، روشن و پیدا، ظاهر و هویداست که مقصود کلی از آفرینش عالم و مقصد اصلی از خلقت بنیت بنی آدم بل از ایجاد جمیع موجودات جهان، جز انسان که آئینه جمال نمای حق، و محرم خلوتسرای غیب مطلق، و سرمایه کارخانه آفرینش، و پیرایه عروس بینش، نبوده است. «انسان را آفرید و به او گفتن آموخت»^۱ و «بوسیله قلم آموزش داد، آنچه را آدمی نمی دانست بیاموخت»^۲، «آنهاییکه ایمان آورده، دانش یافتند را به درجاتی برتری داد»^۳ هم فرمود: «كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ»^۴ و هم توجه داد «وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ»^۵ به شرف خطاب شریف «وَتُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ»^۶ تشریف داد به «وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا»^۷ به زیاده طلبی علم سفارش نمود، به فرموده پیامبر اکرم ص «از مردم تعهد نگرفت دانش فراگیرند، بلکه از دانشمندان اخذ میثاق کرد تعلیم دهند»^۸ این شرف به فرموده «اگر علم و دانش به ستاره پرویم آویخته باشد مردانی از ایران بدان دست یازند»^۹ به شخصیتهایی چون استاد، جناب آقای دکتر سید جمال سیفی همان خردمندی از خردمندان امت خاتم پیامبران مخصوص گشت که شرحی جامع بر کلام

^۱ - قرآن کریم، سوره الرحمن، آیه ۷.

^۲ - قرآن کریم، سوره علق، آیه ۵، ۴، ۳.

^۳ - قرآن کریم، سوره مجادله، آیه ۱۱.

^۴ - قرآن کریم، سوره اعراف، آیه ۳۲. یعنی «ما آیات خود را برای اهل دانش چنین روشن بیان می کنیم»

^۵ - قرآن کریم، سوره اعراف، آیه ۱۸۷ یعنی «لیکن اکثر مردم بر این حقیقت آگاه نیستند»

^۶ - قرآن کریم، سوره توبه، آیه ۱۱، یعنی «ما آیات خود را برای اهل دانش و معرفت مفصل بیان خواهیم کرد».

^۷ - قرآن کریم، سوره طه، آیه ۱۱۴، یعنی «و دائم بگو پروردگارا بر علم من بیفز»

^۸ - حسن دیلمی، اعلام الدین، ۸

^۹ - علامه مجلسی، بحارالانوار، جلد ۱، ص ۱۹۵.

نورانی پیامبرند، فرمود: «هر خردمندی از امت من را چهار چیز لازم است، عرض شد: آن چهار چیز چیست؟ فرمود: شنیدن علم و دانش، حفظ کردن، عمل نمودن و منتشر ساختن آن»^{۱۰}

بزرگواری که از جمله مصادیق بارز مردان علم و دانش است و «خُدُو الْعِلْمَ مِنْ أَقْوَاءِ الرِّجَالِ»^{۱۱} به او نیز مخصوص می شود. تاکنون کثیری را به اعتبار «الْعِلْمُ أَجَلٌ بِضَاعُهُ»^{۱۲} برترین سرمایه نی غلط گفتیم، سرمایه و بزرگی داد «الْعِلْمُ مُجَلِّهٌ»^{۱۳} بل به راه بهشت دلالت و هدایت کرد، که ختمی مرتبت فرمود: «لِكُلِّ شَيْءٍ طَرِيقٌ وَ طَرِيقُ الْجَنَّةِ الْعِلْمُ»^{۱۴} استاد مستغنی از القاب جناب آقای دکتر سید جمال سیفی دانشمندی که به فرموده رسول خدا «چون به او احتیاج و نیاز پیدا شود سود دهد»^{۱۵} به حق حضرت او را در تربیت خود دانشمندی شناختم که به فرموده امام صادق «ع» «برتر از هزار عابد و هزار زاهد»^{۱۶} یا به فرموده امام باقر «ع» «برتر از هفت هزار عابد و زاهد»^{۱۷} بود و این اغراق نیست زیرا معصوم علیع السلام می فرماید: «عالمی که مردم از علمش سود برند برتر از عبادت هفتاد هزار عابد انجام داده است»^{۱۸} به راستی معظم له در زمره دانشمندانی است که به فرموده رسول خدا: «آنچه در آسمانها و زمین است برایش آموزش می طلبند»^{۱۹} اگر رسول خدا نفرموده بودند: «وَقَرُّوا مَنْ تَعْلَمُونَ مِنْهُ الْعِلْمَ، وَ وَقَرُّوا مَنْ تَعْلَمُونَ الْعِلْمَ»^{۲۰} مرا چه زهره که جنابش را توان سپاس گویم، زیرا شخصیهائی چون جنابش را به فرموده حضرت مسیح بن مریم در ملکوت اعلم بزرگ شمرده اند. به همین خصوصیت دیباچه دفتری که به عنایت و لطف سرشار از محبت او تدوین یافت را به تشکر از او مخصوص ساختم، باشد خدای تبارک و تعالی را سپاس نموده باشم، چرا که حضرت علی امیر مومنین «ع» می فرماید: «مَنْ وَقَرَ عَالِمًا فَقَدْ وَقَرَ رَبَّهُ» هر که عالمی را احترام کند محققا به پروردگار خود احترام گذارده است.

۱۰- علامه مجلسی، بحارالانوار، جلد ۲، ص ۲۴.

۱۱- علامه مجلسی، بحارالانوار، جلد ۲، ص ۲۰۵.

۱۲- حضرت علی بن ابیطالب امیر مومنین «ع» غررالحکم، جلد ۱، ص ۲۵.

۱۳- همان، جلد ۱، ص ۲۵.

۱۴- علامه حلی، کنز المعال، جلد ۱۰، ص ۱۵۶.

۱۵- فیض کاشانی، محججه البیضاء، جلد ۱، ص ۲۵.

۱۶- ابن شعبه حرانی، تحف العقول، ص ۴۲۴.

۱۷- فیض کاشانی، محججه البیضاء، جلد ۱، ص ۳۶. محمد بن حسن حر عاملی، وسائل الشیعه جلد ۶. ص ۵۶۸. شیخ یعقوب کلینی، اصول

کافی، جلد ۱، ص ۶۳.

۱۸- حاج شیخ عباس قمی، سفینه البحار، جلد ۲ ص ۱۱۵.

۱۹- فیض کاشانی، محججه البیضاء، جلد ۱، ص ۱۳.

۲۰- علامه هندی، کنزالمعال، جلد ۱۰، ص ۲۵۰. یعنی «از کسی که علم و دانش فرا گرفته و به کسی که علم می آموزید احترام بگذارید»

نام خانوادگی: عیفی   نام: فرج الله
دانشکده: حقوق شهید بهشتی   رشته تحصیلی: حقوق بین الملل
نام استاد راهنما: جناب آقای دکتر سید جمال سیفی
عنوان پایان نامه: امنیت سرمایه‌گذاری‌های خارجی در حقوق ایران
تاریخ فراغت:

چکیده

در حال حاضر هم سرمایه‌داران داخلی و هم سرمایه‌داران خارجی از استقرار سرمایه‌های خود در ایران بلحاظ فقدان امنیت لازم برای سرمایه‌گذاری بیمناک هستند. تحریمهای آمریکا و همراهی بسیاری از کشورها با آن، تصویب قانون داناتو در باب محدود کردن میزان سرمایه‌گذاری شرکتهای آمریکائی، و حتی غیر آمریکائی، و تنشهای سیاسی طولانی با آمریکا و رژیم اشغالگر قدس و حوادث ۱۱ سپتامبر و جنگ آمریکا علیه عراق و قرار گرفتن ایران از سوی آمریکا بعنوان محور شرارت، و مسئله هسته‌ای ایران، شفاف نبودن قوانین، تغییرات پی‌درپی آن، اجرای گزینشی و سلیقه‌ای قوانین و اختلافات سیاسی و وضعیت ناامنی اجتماعی و فرهنگی از مهمترین عوامل در ایجاد ناامنی اقتصادی محسوب می‌شوند. تا این بستر مساعد نشود، اصرار بر جلب سرمایه خارجی و رشد و شکوفائی اقتصادی به نتیجه ملموسی منجر نخواهد شد. در تأمین امنیت اقتصادی بایستی به تمام جوانب امنیت از جمله امنیت سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، دینی، و غیره توجه ویژه ای داشت. پیچیدگی ابعاد امنیت اقتصادی بگونه‌ای است که تأمین آن به اراده‌ی جدی و عزم ملی تمام دولتمردان و مردم نیاز دارد. و الا حتی در صورت وجود قانون جامع و کامل بدون در نظر گرفتن سایر شرائط آن، آثاری متوجه کشور نخواهد شد.

کلید واژه

امنیت اقتصادی، سرمایه‌گذاری خارجی، سرمایه‌گذاری خارجی در حقوق ایران.

فهرست مطالب

طرح تحقیق:

۱	مقدمه
۴	مفروضات
۴	سؤال اصلی پژوهش
۴	سوالات فرعی پژوهش
۴	هدف پژوهش
۵	ارائه فرضیه
۵	شیوه پژوهش

فصل اول: مفهوم و مصداق امنیت سرمایه گذاری خارجی

۶	الف- مفاهیم و تعاریف
۶	۱- تعریف سرمایه
۷	۲- تعریف سرمایه از دیدگاه قانون جلب و حمایت از سرمایه‌های خارجی
۷	۳- تعریف سرمایه‌گذاری
۸	۴- تعریف سرمایه‌گذاری خارجی
۹	۵- تعریف امنیت
۱۰	۶- تعریف امنیت اقتصادی
۱۱	۷- امنیت و حوزه‌های آن در قرآن کریم
۱۳	- مفهوم امنیت در قرآن کریم
۱۵	- حوزه‌های امنیت
۱۵	الف: امنیت روحی و روانی
۱۷	ب: امنیت فردی
۱۸	ج: امنیت اجتماعی

فصل دوم: جمهوری اسلامی ایران و سرمایه‌گذاری خارجی

۲۰	مبحث اول: سرمایه‌گذاری خارجی در ایران ضرورت است یا مصلحت؟
۲۶	مبحث دوم- دیدگاه‌های موافقان و مخالفان سرمایه‌گذاری خارجی
۲۶	۱- مزایای سرمایه‌گذاری خارجی
۲۷	۲- معایب سرمایه‌گذاری خارجی

فصل سوم: بررسی مقررات و قوانین سرمایه‌گذاری خارجی در ایران

۳۰	الف - جایگاه سرمایه‌گذاری خارجی در قانون اساسی مصوب ۱۲۸۵
۳۱	ب - جایگاه سرمایه‌گذاری خارجی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۳۱	پ - بررسی سابقه اصل ۸۱ در قانون اساسی پیشین
۳۳	ت - سابقه اصل ۸۱ در متن اولیه پیشنهادی
۳۴	ث - تفسیر اصل ۸۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۱- تفسیر مبتنی بر ممنوعیت ثبت شرکتهای خارجی در جمهوری اسلامی ایران: ۳۴

۳۴	۲- تفسیر مبتنی بر رعایت درصدی خاص در سهام:
۳۵	۳- تفسیر مبتنی بر تکیه بر لفظ امتیاز:

فصل چهارم: بررسی قانون جلب و حمایت از سرمایه‌گذاریهای خارجی و موانع و مشکلات پیش روی آن

۳۶	۱- قانون جلب و حمایت از سرمایه‌های خارجی.....
۴۳	۲- موانع و مشکلات سرمایه‌گذاری‌های خارجی.....
۴۳	الف- مشکلات اجرای قوانین.....
۴۳	ب- تنوع مراکز تصمیم‌گیری.....
۴۴	پ- تخلفات اداری.....
۴۶	ت- رقابت‌های سیاسی.....
۴۶	ث- قانون کار.....
۴۷	ج- مقررات مبادلات ارزی.....
۴۸	ح- مالیات‌ها.....
۴۹	خ- موانع قانونی.....
۴۹	۳- تحلیل.....

فصل پنجم: بررسی امنیت سرمایه‌گذاری خارجی در جمهوری اسلامی ایران

۵۶	مقدمه.....
۵۷	وظایف قوای سه گانه در حفظ امنیت اقتصادی.....
۵۸	۱- نقش قوه مقننه در امنیت سرمایه‌گذاری خارجی.....
۵۸	۲- نقش قوه مجریه در امنیت سرمایه‌گذاری خارجی.....
۵۹	۳- نقش قوه قضائیه در امنیت سرمایه‌گذاری خارجی.....
۶۷	الف - امنیت قضایی و جایگاه آن در حقوق ایران.....
۷۹	ب - بررسی تأثیر قوانین بر امنیت سرمایه‌گذاری.....
۸۸	پ - بررسی تأثیر امنیت سیاسی در تأمین امنیت سرمایه‌گذاری خارجی.....
۹۶	ت - بررسی تأثیر امنیت اجتماعی در تأمین امنیت سرمایه‌گذاری خارجی.....
۱۰۴	ث - بررسی تأثیر امنیت فرهنگی و مذهبی در تأمین امنیت سرمایه‌گذاری خارجی.....
۱۰۶	ج - بررسی تأثیر امنیت دفاعی در تأمین امنیت سرمایه‌گذاری خارجی.....
۱۰۸	چ - بررسی تأثیر امنیت اقتصادی در جذب سرمایه‌گذاری خارجی.....
۱۱۲	ح - موانع و راهکارهای ایجاد امنیت اقتصادی.....
۱۱۲	۱ - موانع ایجاد امنیت اقتصادی.....
۱۲۴	۲ - راهکارهای امنیت اقتصادی.....
۱۲۸	۳ - راهکار بهبود وضعیت اقتصادی از نگاه رئیس‌جمهور محترم.....
۱۳۱	۴ - نقش صنعت بیمه در ایجاد امنیت اقتصادی ایران.....
۱۳۳	نتیجه‌گیری.....
۱۳۵	منابع.....

«... وَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ...»^۱ و خداوند شهری را مثل زده

است که امن و امان بود و روزی‌اش از هر سو فراوان می‌رسید.

کشورهای در حال توسعه با مشکلات اقتصادی، اجتماعی، و فرهنگی فراوانی مواجه‌اند که در روند رشد و توسعه آنها تأثیرات بسیار زیادی گذارده و در هر حوزه مشکلات دیگری را آفریده، که راه حل آنها با توجه به دوره‌های باطل، بسیار پیچیده است. این کشورها بدلیل کمبود پس‌انداز و سرمایه در داخل، دست به استقراض و استفاده از سرمایه‌های خارجی می‌زنند که این عوامل مشکلات جدیدتری را برایشان به ارمغان می‌آورد، و این در حالی است که امکان دارد گاه میزان وام و اعتبار دریافتی در مدت یکسال مالی با میزان خروج سرمایه‌های خصوصی آن کشورها برابر باشد.

با این حال از نظر بسیاری از اقتصاددانان، سرمایه موتور رشد اقتصادی بشمار می‌رود و استفاده از امکانات سرمایه‌گذاری از طریق بکارگیری بهینه منابع تولید، از مهمترین عوامل دستیابی به پیشرفتهای اقتصادی و توانمندی مادی است. تقریباً همه مسئولین دولتی و کارشناسان اقتصادی کشورمان نیز بصورت قریب به اتفاق به این امر که کشور برای رشد و پیشرفت به سرمایه‌گذاری خارجی نیاز دارد اذعان دارند و فی‌الذمه آنرا امری لازم و ضروری دانسته، و بدنبال راهکارهایی برای به اجراء در آمدن این پدیده میباشند. آنها تحقق بخشی از اهداف برنامه سوم و چهارم توسعه و برنامه ۲۰ ساله اقتصاد از جمله، تأمین اشتغال را مستلزم افزایش میزان سرمایه‌گذاری اعم از داخلی و خارجی در کشور میدانند. در این شرایط بالا رفتن ضریب و میزان ریسک سرمایه‌گذاری در ایران میتواند مشکلاتی را برای اقتصاد کشورمان ایجاد نماید، لذا برای شناسائی دلایل افزایش سطح ریسک سرمایه‌گذاری و سیاست‌گذاری، و چاره‌جویی برای مقابله با آن باید بطور دقیق دلایل و عوامل بوجود آورنده این وضعیت شناسائی شود این حالت میتواند دلایل اقتصادی یا ریشه‌های سیاسی داشته باشد. به هر حال بررسی دقیق این

۱- قرآن مجید سوره مبارکه نحل آیه شریفه ۱۱۲.

موضوع و برخورد. کارشناسانه و علمی، نه احساساتی و سیاسی میتواند به مسؤلان اجرائی در حل این مشکل کمک کند.

برخی از متفکرین سایر کشورها، سرمایه‌گذاری خارجی را اگر یک پیش نیاز توسعه محسوب نکنند، حداقل آنرا یکی از عوامل عمده تسریع در پیشرفت و ترقی اقتصاد قلمداد کرده و استفاده از آن، و همچنین تلاش در جهت جذب هر چه بیشتر آنرا توصیه نموده‌اند. این افراد بیش از هر چیز به انتقال دانش، فن‌آوری و مدیریت، همراه با سرمایه‌گذاری تأکید کرده و آنرا ستوده‌اند.

کشور ایران تواناییهای بالقوه بسیاری برای پذیرش سرمایه‌های خارجی دارد و میتوان ادعا کرد، که می‌تواند در زمره سرمایه پذیرترین کشورهای دنیا باشد. اما متأسفانه امروزه گفته میشود که در سرمایه‌گریزی بلحاظ عدم امنیت اقتصادی رتبه اول را کسب کرده است.^۱ با این حال با سرمایه‌گذاری خارجی در ایران مخالفت‌هایی وجود دارد، و مخالفین نیز دلایلی برای مخالفت خویش ارائه می‌نمایند.

موضوع سرمایه و تشکیل آن، بخشهای متعددی را در بر دارد و آنرا میتوان از جنبه‌های ملی یا بین‌المللی مورد بررسی قرار داد. اما بحث اصلی که دارای مخالفین بیشتری در کشورمان است مسئله سرمایه‌گذاری توسط خارجیان میباشد، که البته هر یک برای مخالفت خود دلایل خاصی را عنوان میکنند. عده‌ای معتقدند تا زمانیکه در کشور امکانات و ظرفیتهای بالقوه فراوانی وجود دارد و ما هنوز نتوانسته‌ایم آنها را بکار بگیریم جذب سرمایه‌های خارجی که یقیناً تبعات سوئی نیز خواهد داشت، کاری منطقی نیست. این گروه معتقدند که اگر بتوان تدابیری اندیشید تا شرایط سالمی، در جامعه حاکم شود و دولتمردان سیاستهای اقتصادی درستی را در پیش بگیرند، و همچنین ظرفیتهای خالی فعلی در کلیه بخشها اعم از صنایع، کشاورزی و خدمات بکار گرفته شود، و با ایجاد امنیت برای سرمایه‌های داخلی، فعلاً نیازی به سرمایه‌های خارجی نخواهیم داشت.^۲

این گروه حتی پا را فراتر گذاشته و بیان می‌کنند که برخی از سرمایه‌داران داخلی احساس ناامنی نموده و مبالغ هنگفتی از سرمایه‌های خود را به اشکال مختلف از کشور خارج و در کشورهای دیگر از جمله ترکیه، دبی و یا

۱

http://aftab.ir/articles/economy_marketing_business/financial_economy/c2c1212925198_foreign_investment_p1.php

۲- پیرامون سرمایه‌گذاری خارجی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۱، ص ۲.

دور دستها سرمایه‌گذاری می‌نمایند و در نتیجه منافع حاصل از آن به ملل دیگر می‌رسد. همچنین سرمایه‌های گرانقیمت دیگری یعنی مغزهای متفکر و دانشمندان این سرزمین بدلیل گوناگون بار سفر از میهن اسلامی بسته به دیار غربت پرواز میکنند و منابع مادی و معنوی عظیمی را که سالها از این آب و خاک برایشان صرف شده، به راحتی در اختیار بیگانگان و حتی دشمنان می‌گذارند. پس چگونه میتوان انتظار داشت که سرمایه‌گذاران خارجی که بسیار بیشتر به منفعت مادی می‌اندیشند، سرمایه خود را به کشورمان بیاورند. مخالفین نظر این گروه می‌گویند: در صورتیکه مقامات مسؤول، به هر شکل بتوانند نظر سرمایه‌گذاران خارجی را برای سرمایه‌گذاری در کشور جلب نمایند، شرایط روانی حاصل از آن باعث می‌گردد که ایرانیان نیز از گوشه و کنار جهان علاقمند بحضور و سرمایه‌گذاری در وطن خود شوند. برخی سیاستمداران و اقتصاددانان آنرا عامل نفوذ استعمار و به بند کشیدن کشورهای در حال توسعه و فقیر دانسته، و گروهی ورود سرمایه‌داران خارجی را همراه با نفوذ جاسوسانی از سوی کشورهای بیگانه میدانند که در نهایت تهدیدی علیه امنیت ملی می‌دانند.^۱

در هر صورت آنچه مسلم است در حال حاضر هم سرمایه‌داران داخلی و هم سرمایه‌داران خارجی از استقرار سرمایه‌های خود در ایران بلحاظ فقدان امنیت لازم برای سرمایه‌گذاری بیمناک هستند. و همانطوریکه میدانیم در دوران بیش از دو دهه پس از انقلاب تنها تعداد معدودی پروژه در قالب سرمایه‌گذاری خارجی داشته‌ایم. و تصمیم برای ایجاد مناطق آزاد تجاری، با هدف اصلی تشکیل بنیادهای صادراتی برای کشور، در این راستا بود. که با سهل کردن برخی شرایط می‌خواستند به جلب سرمایه‌های خارجی کمک نمایند اما بعلت نبود ساز و کارهای لازم در این مناطق، از این تلاش نیز نتیجه مطلوبی حاصل نشد. ناگفته نماند تحریمهای آمریکا و همراهی بسیاری از کشورها با آن، تصویب قانون داماتو در باب محدود کردن میزان سرمایه‌گذاری شرکتهای آمریکائی، و حتی غیر آمریکائی، و تنشهای سیاسی طولانی با آمریکا و رژیم اشغالگر قدس و حوادث ۱۱ سپتامبر و جنگ آمریکا علیه عراق و قرار گرفتن ایران از سوی آمریکا بعنوان محور شرارت، و مسئله هسته‌ای ایران، همه از مواردی است که تأثیر مستقیم بر این امر گذارده است. از طرفی بین «جلب سرمایه» و «جذب» آن نیز تفاوت وجود دارد و باید دید که، اگر قوانین و موانع دست و پا گیر در جهت جلب سرمایه تغییر داده شوند، و موفق شویم سرمایه‌های خارجی را به کشور جلب کنیم، آیا ساز و کارهای لازم برای جذب آن در اقتصاد بیمار فعلی پیش بینی شده است؟

^۱ - پیرامون سرمایه‌گذاری خارجی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۱، ص ۳.

مصادق مطالب فوق را در اختلاف نظر بین مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان می‌بینیم که مدت‌ها نتوانسته بودند بر سر تصویب قانونی در زمینه جلب و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی بتوافق برسند، و پس از چند بار رفت و برگشت و تغییر و تصحیح آن در مجلس، بار دیگر در مورخه ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ مصوبه مجلس مورد موافقت شورای نگهبان واقع نشد و بعلت اصرار نمایندگان مجلس بر نظر خود برای تصمیم نهائی به مجمع تشخیص مصلحت ارجاع و مرجع اخیر نیز نظر مجلس شورای اسلامی را تأیید نمود. شفاف نبودن قوانین، تغییرات پی‌درپی آن، اجرای گزینشی و سلیقه‌ای قوانین و اختلافات سیاسی و وضعیت ناامنی اجتماعی و فرهنگی از مهمترین عوامل در ایجاد ناامنی اقتصادی و عدم تمایل سرمایه‌گذاران برای سرمایه‌گذاری محسوب می‌شوند. برای مثال ژان فرانسوا استون، معاون وزیر و مدیر روابط اقتصاد خارجی وزارت اقتصاد و دارائی و صنایع فرانسه در ملاقات با مهدی کرباسیان، معاون وزیر اقتصاد و دارائی در سال ۸۰ گفته بود «دشواریهای مقررات سرمایه‌گذاری خارجی در ایران باعث شده است که در ایران طی سال گذشته ۲۰۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری انجام شود در حالیکه در کشور چین در این مدت میزان سرمایه‌گذاری خارجی ۴۵ میلیارد دلار بوده است»^۱ سفیر مادرید در رابطه با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی اسپانیا در ایران اظهار داشته که «معافیت از اخذ مالیات مضاعف و ترسیم فضای شفاف و روشن برای سرمایه‌گذاران خارجی می‌تواند از مهمترین عوامل رونق سرمایه‌گذاری خارجی در ایران باشد»^۲.

با توجه به مطالب فوق این تحقیق درصدد است تا بررسی وضعیت حقوقی سرمایه‌گذاری خارجی و نقش امنیت اقتصادی در جلب و جذب آن سرمایه‌ها و آثار آنرا بر توسعه ملی کشور، مورد مطالعه قرار داده و به ارائه استراتژی مناسب بپردازد.

مفروضات:

۱- جمهوری اسلامی ایران جهت توسعه اقتصادی نیازمند سرمایه‌گذاری خارجی است.

۱- روزنامه آسیا مورخ ۱۳۸۰/۱۰/۳۰ صفحه ۳.

۲- روزنامه آسیا مورخ ۱۳۸۰/۱۰/۲۹ صفحه ۳.

۲- سرمایه‌گذاری خارجی مستلزم ایجاد بستر سازی مناسب در زمینه‌های حقوقی، سیاسی، اجتماعی و امنیتی

در جامعه می‌باشد.

سؤال اصلی پژوهش:

سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که نقش امنیت اقتصادی در سرمایه‌گذاری خارجی چیست؟

سؤال فرعی پژوهش عبارت است از اینکه:

الف - چه عوامل و مشکلاتیاز جمله مشکلات حقوقی در مسیر جذب سرمایه‌گذاری خارجی در جمهوری

اسلامی ایران وجود دارد؟

ب - آیا با تصویب قانون سرمایه‌گذاری خارجی توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام مشکل عدم

سرمایه‌گذاریهای خارجی در کشورمان برطرف می‌شود؟

هدف پژوهش:

هدف نگارنده از پژوهش حاضر بررسی نقش امنیت در سرمایه‌گذاری خارجی و بررسی موانع و مشکلات

موجود در این مسیر می‌باشد.

ارائه فرضیه :

فرضیه پژوهش حاضر این است که در صورتیکه مدیریت صحیح در سرمایه‌گذاری خارجی اعمال شود و

امنیت اقتصادی ایجاد گردد با توجه به نیازهای واقعی اقتصاد میتواند موجب توسعه اقتصادی شده و در رفاه

عمومی مردم نقش اساسی داشته باشد.

شیوه پژوهش:

در این تحقیق اساس مطالعه، میدانی و کتابخانه‌ای بوده است .

این پژوهش دارای چهار فصل می‌باشد که در فصل اول به موضوع مفاهیم و تعاریف، و در فصل دوم به

بررسی دیدگاههای موافقان و مخالفان در مورد سرمایه‌گذاری خارجی و ضرورت آن، و در فصل سوم به بررسی

مقررات و قوانین سرمایه‌گذاری خارجی در ایران، و در فصل چهارم به بررسی امنیت سرمایه‌گذاری خارجی در

جمهوری اسلامی ایران پرداخته شده است.

فصل اول

الف- مفاهیم و تعاریف

۱- تعریف سرمایه:

ارائه تعریفی جامع و مانع از سرمایه در علم اقتصاد کاری است مشکل و علمای اقتصاد در این امر، اختلاف نظر دارند ولی همگی آنها متفق القولند که در روند رشد اقتصادی، سرمایه یکی از اساسی‌ترین عوامل می‌باشد، و از سرمایه بعنوان عامل تولید آن بخش از دارائی یاد کرده‌اند که برای تولید بیشتر بکار می‌رود.^۱

برخی دیگر، عنوان سرمایه را به مجموع وسایل و منابعی که ایجاد درآمد کند اطلاق کرده‌اند و منابعی را که ایجاد درآمد می‌کند متفاوت دانسته و در بیان آن گفته‌اند: سرمایه گاه جنبه حقوقی دارد و بصورت اوراق بهادار، نمایانگر میزان طلبی است که بر حسب نرخ آن درآمدی برای دارنده آن بوجود می‌آورد. گاهی هم سرمایه بصورت وسایل کار است که بر حسب درجه پیشرفت فنی، بازده کار را بالا می‌برد، از این نظر این نوع سرمایه متناسب ارزش آن ایجاد درآمد می‌کند. و گاهی هم سرمایه بصورت نقدینه است که بر حسب نوع گردش آن در بازار، درآمد بوجود می‌آورد.^۲ برخی سرمایه را نوعی کالای اقتصادی می‌دانند که بالقوه یا بالفعل مولد کالای اقتصادی دیگری است.^۳

شایان ذکر است که مفهوم سرمایه در زبان حقوقی و بویژه در مباحث سرمایه‌گذاری بین‌المللی فراتر از آن مفهومی است که در اقتصاد مورد توجه می‌باشد، چرا که در اقتصاد سرمایه را در کنار کار و طبیعت یکی از عوامل تولید دانسته‌اند.^۱ حال آنکه در مباحث حقوقی مرتبط با سرمایه‌گذاری بین‌المللی، سرمایه، برخی جنبه‌های تخصصی و فنی کار و حتی خدمات تخصصی مدیریت و بازاریابی و نیز حق اختراع و بعضاً علائم تجاری ثبت شده را نیز شامل است. البته برخی تعاریف اقتصادی از سرمایه، از نظر شمول و فراگیری تا حد زیادی مفاهیم اخیر را نیز تحت پوشش قرار می‌دهد چون در این تعاریف سرمایه را (در مفهوم کالاهای سرمایه‌ای) از ترکیب دو

1 – Mitra, j, k, : Economics micro and macro, The worldpress private Ltd. 1977.p.40

۲- زندی حقیقی، دکتر منوچهر، اقتصاد: فنون جدید تجزیه و تحلیل اقتصادی، انتشارات خجسته ۱۳۷۰ ص ۱۵۱.

۳- انصاری، احمد رضا و دیگران، سرمایه‌های فیزیکی خارجی و روشهای جذب آن، معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارائی، ۱۳۷۴ ص ۵.

۱- محترم دولتشاهی، دکتر طهماسب، مبانی علم اقتصاد، انتشارات خجسته ۱۳۷۰ ص ۱۵۱.

عامل دیگر یعنی طبیعت و کار می‌دانند که این تلقی وسیع از مفهوم سرمایه قرابت بسیاری با مفهوم مورد نظر در این تحقیق دارد.

۲- تعریف سرمایه از دیدگاه قانون جلب و حمایت از سرمایه‌های خارجی

طبق ماده ۲ آئیننامه اجرائی قانون جلب و حمایت از سرمایه‌های خارجی، ناظر به ماده یک قانون فوق، سرمایه‌های خارجی مشمول حمایت و تشویق بشرح زیر می‌باشد:

الف- ارز خارجی که از طریق مجاز وارد کشور شده باشد.

ب- ماشین‌آلات، لوازم و ابزار کار، قطعات یدکی ماشین و مواد اولیه، مشروط بر اینکه کارخانه‌ها و ماشین‌آلات باب روز باشند.

ج- وسائط حمل و نقل زمینی، دریائی و هوائی مربوط به پروژه سرمایه‌گذاری.

د- حق اختراع مرتبط با فعالیت تولیدی منظور از سرمایه‌گذاری.

و- حقوق ارزی متخصص خارجی که پرداخته شده است.

ه- آن قسمت از سود ویژه حاصله در ایران که به سرمایه اصلی اضافه شده و یا در سازمان دیگری که مشمول قانون مزبور می‌باشد بکار انداخته شود.

۳- تعریف سرمایه‌گذاری :

سرمایه‌گذاری به هزینه‌های ایجاد وسائل تولید اطلاق می‌گردد. از این نظر هزینه‌هایی که در راه ایجاد ساختمانها و تأسیسات و کلیه وسایل کار که در تولید مورد استفاده قرار می‌گیرد سرمایه‌گذاری است. بعبارتی ساده‌تر سرمایه‌گذاری عبارت است از بکار انداختن سرمایه در جهت ایجاد یا افزایش تولید.

در فرهنگ اصطلاحات اقتصادی آمده است که این واژه عموماً برای شرح هزینه‌های اختصاص یافته برای افزایش یا حفظ کالاهای سرمایه‌ای واقعی بکار می‌رود. بنابر این سرمایه‌گذاری جریان هزینه‌های اختصاص یافته به پروژه‌های تولید کننده کالاهائی است که بلافاصله برای مصرف اختصاص نیافته‌اند. معهداً سرمایه‌گذاری فعالیتی است برای برآوردن نیازها، نه در زمان انجام خود سرمایه‌گذاری، بلکه در دوران بعدی. سرمایه‌گذاری ممکن است در زمینه سرمایه‌های ثابت باشد یا در زمینه تولید سرمایه‌های در جریان و یا در زمینه کالاهای مصرفی، که برای

جوابگوئی به مصارف آینده ذخیره گردد. بعبارت دیگر هر فعالیت تولیدی که بخاطر افزایش ظرفیت در زمان آینده انجام پذیرد، سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود. ۱. باید اضافه کرد که اگر سرمایه‌های ثابت بنحو مطلوب نگهداری و مرمت نشوند، و هنگامی که به حد فرسودگی رسیدند تجدید نگردند و یا از ذخایر موجود سرمایه‌های در جریان و کالاهای مصرفی بدون جایگزینی آنان استفاده شود، طبعاً پدیدهٔ تقلیل نسبی سرمایه‌گذاری پدید می‌آید. ۱

۴- تعریف سرمایه‌گذاری خارجی:

برای درک معنای سرمایه‌گذاری بین‌المللی ابتدا باید مفهوم سرمایه‌گذاری را کمی بیشتر از آنچه که در بالا ذکر شد مورد بررسی قرار دهیم.

سرمایه‌گذاری امروزه یکی از موضوعات حقوق بین‌الملل می‌باشد و در سابق سرمایه‌گذاری فقط یکی از موضوعات علم اقتصاد بود. و از نقطه نظر نقش بین‌المللی‌اش سرمایه‌گذاری خارجی عبارت است از انتقال سرمایه از کشوری به کشور دیگر برای مدت نسبتاً طولانی در قبال تعهدات متقابل، از نگاهی دیگر سرمایه‌گذاری خارجی به مخارجی اطلاق می‌شود که ایجاد وسایل تولید کند. از این نظر مخارجی که در راه ایجاد ساختمانها و تأسیسات و کلیه وسایل کار که در تولید مورد استفاده قرار می‌گیرند انجام شود سرمایه‌گذاری تلقی می‌شود. بعبارت ساده‌تر سرمایه‌گذاری عبارتست از بکار انداختن سرمایه در جهت ایجاد و یا افزایش تولید^۲

دائرةالمعارف بریتانیکا، سرمایه‌گذاری را چنین تعریف کرده است: «سرمایه‌گذاری عبارت است از فرآیند تبدیل درآمد در یک دورهٔ زمانی به آن نوع از دارائی که انتظار می‌رود در آینده سودآور باشد»^۳.

با دقت در تعاریف فوق مشخص می‌شود که مفهوم سرمایه‌گذاری بیانگر آنست که کلیه درآمدها در خدمت نیازمندیها و تمایلات مصرفی گذاشته نشود بلکه قسمتی از آن صرف تولید کالاهای سرمایه‌ای شود، از قبیل ابزارها و ماشین‌آلات، وسایل حمل و نقل، کارگاهها و تجهیزات و کلیه اشکال سرمایه که قادر است تأثیر نیروهای مولد را به میزان زیادی افزایش دهد.

^۱- دکتر منوچهر فرهنگ، فرهنگ اصطلاحات اقتصادی، ۱۳۵۱.

۱- دکتر عباسلو محمد، اقتصاد خرد، نشر آگه، تهران، ۱۳۶۸، ص ۲۱.

۲- زندی حقیقی، دکتر منوچهر، پیشین، ص ۲۱۴.

۳- دائرةالمعارف بریتانیکا، اینترنت.

اگر صرف منابع برای هر امری که بتواند باعث افزایش تولید شود را سرمایه‌گذاری تلقی کنیم می‌توانیم آموزش، مهارت‌های فنی و حرفه‌ای و تخصص را هم سرمایه‌گذاری قلمداد کنیم که البته ارزش نیروی انسانی کار آمد و ورزیده هر روز بیش از پیش اهمیت خود را نشان می‌دهد چرا که کشورهای ژاپن و آلمان را مشاهده می‌کنیم که بدون اینکه از جهت منابع معدنی و مواد اولیه، غنی باشند با سرمایه‌گذاری و توسعه انسانی، راه توسعه اقتصادی را برای خود هموار کرده‌اند.

فرآیند شکل‌گیری سرمایه، ارتباط مستقیمی با درآمد و پس‌انداز دارد به اینصورت که اشخاص پس از کسر مخارج و هزینه‌های زندگی خویش، مابقی را پس‌انداز می‌کنند و حال اگر این پس‌انداز در خدمت تولید بیشتر قرار گیرد سرمایه‌گذاری انجام گرفته است.

سرمایه‌گذاری بین‌المللی عبارتست از انتقال سرمایه از یک کشور به کشور دیگر برای مدت طولانی در قبال تعهدات متقابل.^۱ بعبارت دیگر حرکت و انتقال سرمایه‌ها در صحنه جهانی از کشوری به کشوری دیگر را سرمایه‌گذاری بین‌المللی می‌گویند.

دائرةالمعارف حقوق بین‌الملل، سرمایه‌گذاری خارجی را چنین تعریف کرده است: «انتقال وجوه یا مواد از یک کشور (موسوم به کشور صادر کننده سرمایه) به کشور دیگر (موسوم به کشور میزبان)^۲ جهت استفاده در تأسیس یک بنگاه اقتصادی در کشور اخیر در ازاء مشارکت مستقیم یا غیرمستقیم در فواید آن بنگاه».^۴

البته عنوان سرمایه‌گذاری بین‌المللی عبارت دیگر سرمایه‌گذاری خارجی است و در این تحقیق این دو عنوان هر دو به یک معنای واحد بکار رفته‌اند و تغییر لفظ به معنای تغییر مفهوم و اشاره به پدیده دیگر نخواهد بود.

۵- تعریف امنیت:

«امنیت» مصدر جعلی یا صناعی فارسی است به معنای ایمن شدن، در امان بودن^۱، ایمنی و فقدان بیم، آرامش داشتن و آسودگی که در اصل از مصدر عربی «ایمن» گرفته شده است. فارغ از ریشه لغوی و در مقام تعریف

۱- ژان شاپیرا، حقوق بین‌الملل بازرگانی، ترجمه دکتر ربیعا اسکینی، انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، ۱۳۷۱، ص ۱۷۱.

2 - Capital Exporting Country.

3 - Host Country.

4 - Riesenfeld, s, A (foreign Investmentnin) in Encyclopedia of public International law. vol.8, Amsterdam. North Holland, 1985, p.246.

اگر صرف منابع برای هر امری که بتواند باعث افزایش تولید شود را سرمایه‌گذاری تلقی کنیم می‌توانیم آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای و تخصص را هم سرمایه‌گذاری قلمداد کنیم که البته ارزش نیروی انسانی کار آمد و ورزیده هر روز بیش از پیش اهمیت خود را نشان می‌دهد چرا که کشورهای از جمله ژاپن و آلمان را مشاهده می‌کنیم که بدون اینکه از جهت منابع معدنی و مواد اولیه، غنی باشند با سرمایه‌گذاری و توسعه انسانی، راه توسعه اقتصادی را برای خود هموار کرده‌اند.

فرآیند شکل‌گیری سرمایه، ارتباط مستقیمی با درآمد و پس‌انداز دارد به اینصورت که اشخاص پس از کسر مخارج و هزینه‌های زندگی خویش، مابقی را پس‌انداز می‌کنند و حال اگر این پس‌انداز در خدمت تولید بیشتر قرار گیرد سرمایه‌گذاری انجام گرفته است.

سرمایه‌گذاری بین‌المللی عبارتست از انتقال سرمایه از یک کشور به کشور دیگر برای مدت طولانی در قبال تعهدات متقابل.^۱ عبارت دیگر حرکت و انتقال سرمایه‌ها در صحنه جهانی از کشوری به کشوری دیگر را سرمایه‌گذاری بین‌المللی می‌گویند.

دائرةالمعارف حقوق بین‌الملل، سرمایه‌گذاری خارجی را چنین تعریف کرده است: «انتقال وجوه یا مواد از یک کشور (موسوم به کشور صادر کننده سرمایه) به کشور دیگر (موسوم به کشور میزبان) جهت استفاده در تأسیس یک بنگاه اقتصادی در کشور اخیر در ازاء مشارکت مستقیم یا غیرمستقیم در فواید آن بنگاه».^۲

البته عنوان سرمایه‌گذاری بین‌المللی عبارت دیگر سرمایه‌گذاری خارجی است و در این تحقیق این دو عنوان هر دو به یک معنای واحد بکار رفته‌اند و تغییر لفظ به معنای تغییر مفهوم و اشاره به پدیده دیگر نخواهد بود.

۵- تعریف امنیت:

«امنیت» مصدر جعلی یا صناعی فارسی است به معنای ایمن شدن، در امان بودن، ایمنی و فقدان بیم، آرامش داشتن و آسودگی که در اصل از مصدر عربی «ایمن» گرفته شده است. فارغ از ریشه لغوی و در مقام تعریف

۱- ژان شاپیرا، حقوق بین‌الملل بازرگانی، ترجمه دکتر ربیعا اسکینی، انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، ۱۳۷۱، ص ۱۷۱.

2 - Capital Exporting Country.

3 - Host Country.

4 - Riesenfeld, s, A (foreign Investmentn) in Encyclopedia of public International law. vol.8, Amsterdam. North Holland, 1985, p.246.

امنیت باید گفت. که امنیت عبارت است از، مصونیت از تعرض و تصرف اجباری جان و مال و ناموس مردم بدون رضایت آنان می‌باشد. و در مورد افراد به معنای آن است که مردم هراس و بیمی نسبت به تعرض به حقوقشان نداشته باشند و هیچ عاملی حقوق مشروع آنان را تهدید ننماید. بطور کلی، امنیت ارتباط تنگاتنگی با «تهدید» دارد و در واقع، روی دیگر سکه محسوب می‌شود.

۶- تعریف امنیت اقتصادی:

واژه امنیت اقتصادی مرکب از دو کلمه است. کلمه اول را استاد دهخدا در لغت‌نامه، «بی‌خوفی و ایمنی و در امان بودن» معنی کرده است و کلمه دوم را در معنای علم اقتصاد، «به مجموع وسایلی که برای رفع نیازمندیهای مادی بشر از آن استفاده می‌شود» تعریف کرده است. از تلفیق تعریف این دو کلمه می‌توانیم امنیت اقتصادی را «در امان بودن و ترس نداشتن از استفاده از مجموع وسایلی که برای رفع نیازمندیهای مادی بشر از آن استفاده می‌شود» تعریف کرد.

فرهنگ بزرگ «ویستر»، امنیت «Security» را مبسوط‌تر تعریف کرده و آنرا «آزاد بودن از شک و ابهام، اطمینان داشتن، آزاد بودن از ترس، خطر، اعتماد داشتن، اطمینان داشتن از ایمنی و حصول اطمینان از بازپرداخت حاصل کار و مطالبات، ایفای به تعهدات و تضمین داشتن» دانسته است.

فرهنگ بزرگ ویستر، همچنین اقتصاد (ECONOMIC) را علم تدبیر منزل با مدیریت اقتصادی منزل و نیز مدیریت درآمد و هزینه خانواده و مؤسسه بازرگانی خصوصی یا دولتی، علم تولید، توزیع و مصرف ثروت دانسته است.

از تلفیق این دو تعریف از فرهنگ ویستر امنیت اقتصادی را می‌توان چنین تعریف کرد «آزادی از هر نوع ترس، شک و ابهام در خصوص بلا اجراء ماندن تعهدات و مطالبات و در عین حال حصول اطمینان از برخورداری از ثمرات فعالیت‌هایی که در زمینه تولید ثروت و توزیع و مصرف آن صورت می‌گیرد».

تعریف تلفیقی که از فرهنگ وبستر بدست آوردیم بسیار نزدیک به تعریفی است که در «گزارش ۲۰۰۰ توسعه انسانی» برنامه توسعه ملل متحد (UNDP) بکار رفته است. و با اهداف و تعاریف مندرج در اعلامیه یا منشور جهانی حقوق بشر هماهنگی بسیار دارد.

گزارش ۲۰۰۰ توسعه انسانی، در این زمینه چنین می‌گوید: حقوق بشر و توسعه انسانی در یک زمینه عمومی، همگان را در مورد امنیت از آزادی، در هر کجا باشند برخوردار می‌شناسد، از جمله:

- امنیت و آزادی از تعرض در برابر اختلافات جنسی، نژادی، قبیله‌ای، ملیت و مذهب.
- امنیت و آزادی از نیاز، به نحوی که افراد از استاندارد زندگی خود رضایت خاطر داشته باشند.
- امنیت و آزادی برای توسعه و شناخت ظرفیتهای انسانی هر فرد.
- آزادی از ترس و تهدید در برابر تجاوز به امنیت شخصی، شکنجه، توقیف خودسرانه و سایر اعمال خشونت‌آمیز.

- آزادی از بکار بردن ناعادلانه و خشونت‌آمیز اعمال قانون.

- آزادی افکار، سخن و مشارکت در مجامع تصمیم‌گیری.

- آزادی برای مبادرت به کارهای قانونی بدون نیاز به توضیح دادن به دیگران.

برقراری امنیت اقتصادی بعنوان یکی از مهمترین شروط دستیابی به رشد و توسعه و به معنای ایجاد بستر مناسب برای تمام عوامل تولید جهت انجام فعالیتهای اقتصادی در جامعه می‌باشد.

امنیت اقتصادی میزان حفظ و ارتقای شیوه زندگی مردم یک جامعه از طریق تأمین کالا و خدمات، هم از مجرای عملکرد داخلی و هم حضور در بازارهای بین‌المللی می‌باشد. بنابر این امنیت اقتصادی رسیدن به شرایط مورد لزومی است که بهبود نسبی بلند مدت در بهره‌وری سرمایه و نیروی کار و در نتیجه استاندارد بالای زندگی و رسیدن به محیط مساعد تجاری پویا، امن و مناسب برای نوآوری، سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی و رشد اقتصادی پایدار را تشویق نماید.

امنیت اقتصادی یعنی وضعیتی که در آن واحدهای تولیدی بتوانند بدون نگرانی از خطرهای محیطی، برنامه‌ریزی دراز مدت بنمایند. عبارتی فراهم کردن یک نظام حقوقی، اجتماعی و سیاسی که در چارچوب آن

طرحهای سرمایه‌گذاری و فعالیتهای اقتصادی بتوانند از آغاز اجراء تا مرحله بهره‌وری و از مرحله بهره‌وری تا پایان کار بدون اختلال و آشفتگی عمل نمایند. در اقتصادی که در آن شرایط آینده تا حدودی قابل پیش‌بینی و محدوده عمل و تغییرات متغیرها حدوداً مشخص باشد امنیت اقتصادی نسبی برقرار خواهد بود.

بسیاری از کشورها نظیر کره جنوبی، مالزی، هنگ کنگ و سایر کشورهای شرق آسیا که از نعمت منابع انسانی و طبیعی و سیاسی چندانی بهره‌مند نمی‌باشند با اتکاء به امنیت اقتصادی و تثبیت سیاستهای کلان اقتصادی توانسته‌اند در سه دهه اخیر موفقیت‌های چشمگیری از نظر رشد اقتصادی، کاهش فقر و افزایش سطح زندگی بدست آورند. شرایط این کشورها در آن زمان بسیار وخیم‌تر از کشورهایی نظیر ایران، مصر، ترکیه، پاکستان و بسیاری از کشورهای در حال توسعه که از لحاظ منابع طبیعی و انسانی در جایگاه مناسبی قرار دارند بود. بنابر این پُر واضح است که ثبات اقتصادی در میان مؤلفه‌های رشد و توسعه اقتصادی برترین جایگاه را دارا می‌باشد.

تحقق امنیت اقتصادی علاوه بر اجرای سیاستهای دقیق، با ثبات و حساب شده کلان اقتصاد، در گرو احساس امنیت منابع انسانی داخلی و ثبات سیاسی خارجی است. از مهمترین موارد ایجاد امنیت برای منابع انسانی داخلی، می‌توان به تأمین شغلی افراد جامعه، فراهم کردن خدمات رفاهی عمومی نظیر انواع بیمه و خدمات درمانی و همچنین تأمین مالی نیروهای کارآمد و متخصص داخلی، رعایت حقوق مادی و معنوی سرمایه‌گذاران و کارآفرینان داخلی، جلوگیری از فرار مغزها، دادن فرصت و قدرت رقابت به بخش خصوصی در مواجهه با بخش دولتی و واگذاری مؤسسات، صنایع و کارخانجات دولتی به بخش خصوصی اشاره کرد.

باید توجه داشت در سرمایه‌گذاری مسئله‌ای که ابتدا مطرح می‌شود، امنیت عوامل اقتصادی است و بعد از آن موضوعاتی چون سطح مزد و مهارت کارگران و دوری و نزدیکی به بازار و مواد اولیه مطرح می‌شود.

۷- امنیت و حوزه‌های آن در قرآن کریم ۱

تأثیر گذاری امنیت بر همه شاخه‌های توسعه و حیات انسان به آن نقش بنیادین داده و همه فیلسوفان سیاسی گذشته و حال را به تأمل در آن واداشته‌اند و آن را شرط ضروری عدالت دانسته‌اند و کسانی که به رفاه

1- محمد آصف عطایی. روزنامه کیهان شماره ۱۸۰۱۴.